

Integration, attraktivt arbete, emotionellt arbete, digitalisering och arbets kvalitet samt effekter av en strejk

Ann Bergman, Gunnar Gillberg, Lars Ivarsson
och Kristina Palm

2020 års första nummer av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* innehåller fem artiklar, en essä samt recensioner. De två första artiklarna tar avstamp i invandring med fokus på integrationsfrågor, varav den ena rör samhällsorientering, och den andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Sedan följer två artiklar som båda sätter ljus på upplevelsen av det specifika arbetet. Den ena artikeln handlar om attraktivt arbete, den andra om emotionellt arbete. I den femte artikeln undersöks relationen mellan digitalisering och innovationsfrämjande dimensioner av arbets kvalitet. Därefter följer en essä som redogör för händelseförloppet när gjutare skulle utsättas för tidsstudier. Numret avslutas traditionsenligt med recensioner. Mattias Bengtsson recenserar i detta nummer Jayen Lindellees avhandling *Beyond Retrenchment: Multi-Pillarization of Unemployment Benefit Provision in Sweden*, som fokuserar det förändrade försäkringsskyddet vid arbetslöshet i Sverige. Avhandlingen utgår från en analys av den allmänna försäkringen och de brister som finns där, men synliggör också hur bristerna i försäkringsskyddet har fyllts med kompletterande lösningar. I detta nummer prövar vi också ett – för oss – nytt grepp, som vi har valt att kalla *granskning-respons*. Tanken är att ett mindre antal personer recenserar, ger synpunkter och kommenterar en publikation och att det följs upp genom författarens respons. I detta nummer recenserar antologin *Arbete & Välfärd* (red: Åke Sandberg). I tur och ordning framför Sven Hort, Carin Håkansta, Töres Theorell och Barbara Czarniawska sina synpunkter, följt av Åke Sandbergs respons på dessa.

Linnéa Åbergs artikel ”Interprofessionellt arbete och standardisering: spänningar i kvalitetssäkring av samhällsorientering för nyanlända” tar sin utgångspunkt i en av de integrationsåtgärder som genomförts i Sverige för att underlätta

integrationen för nyanlända. Syftet med Åbergs artikel är att beskriva, analysera och problematisera arbetsprocessen med att ta fram standardiserade instruktioner för att förbättra kvaliteten i samhällsorientering för nyanlända. Upprinnelsen till satsningen var att tidigare insatser hade kritiserats för bristande likvärdighet komuner emellan samt att insatserna vilade på en svag kunskapsbas. För att bemöta kritiken infördes 2011 en så kallad ”instruktionsmodell” som är en evidensbaserad förbättringsåtgärd, där lokala tjänstemän inom välfärdssektorn, genom standardiserade riktlinjer och manualer får anvisningar om det korrekta sättet att utföra en insats. Datamaterialet bygger på en fältstudie av dels en länsstyrelse och en kommuns arbete med att ta fram detta standardiserade material, dels ett stort antal experters arbete med att kvalitets- och faktagranska materialet. Teoretiskt vilar ansatsen på aktivitetsteori, med vars hjälp Åberg fokuserar individuella och kollektiva faktiska aktiviteter i arbetet med att standardisera instruktionerna för samhällsorientering samt motiven härför. Artikeln visar bland annat att det uppstod en rad olika spänningar i arbetet med att ta fram ett generellt samhällsorienteringsmaterial. Skulle det vara enkelt och begripligt för alla eller bestå av fördjupade beskrivningar? Skulle hänsyn tas till olika behov med risk för att förlora likheten?

Olle Frödin och Anders Kjellberg kartlägger hur det arbetsmarknadspolitiska verktyget anställningsbidrag faktiskt tillämpas med avseende på etniskt ursprung, i artikeln ”Anställningsbidrag: integration eller etnisk segmentering?” Det visar sig att andelen utrikes födda successivt har ökat gällande dem som omfattas av anställningsbidrag till att 2016 utgöra ca 60 procent. Med utgångspunkt i ett material inkluderat samtliga nya anställningsbidrag 2016 i branscherna handel, restaurang, städ och bemanning i Helsingborgs kommun kommer Frödin och Kjellberg fram till att utrikes födda tenderar att ha en subventionerad anställning hos arbetsgivare med utländskt ursprung. Och på motsvarande sätt tenderar de med svenskt ursprung att återfinnas hos arbetsgivare med svenskt ursprung. Slutsatsen är att anställningsbidrag inte verkar gynna integration, utan snarare förstärka den etniska segmenteringen på arbetsmarknaden.

Åsa Bergman Bruhn, Alexis Rydell, Ing-Marie Andersson och Cecilia Lindahl riktar i artikeln ”Med stallet som arbetsplats: om attraktivt arbete i hästnäringen” fokus mot en bransch som i liten utsträckning är belyst och beforskad. I artikeln identifieras hur anställda i hästnäringen upplever sitt arbete och vilka faktorer de anser vara viktiga för att ett arbete ska upplevas som attraktivt. I artikeln diskuteras även relationen mellan det nuvarande arbetet och de anställdas idealbild av ett attraktivt arbete. Analysen baseras på enkätsvar från 150 anställda vid travstall och ridskolor i tre regioner i Sverige och resultatet visar att de anställda upplever sitt arbete som attraktivt och stimulerande, men att det samtidigt finns utmaningar bland annat gällande lön, adekvat utrustning, ledarskap och erkänsla.

Vissa yrkesgrupper – som begravningsentreprenörer – är inte särskilt beforskade inom svensk arbetslivsforskning. I Anneli Rosmari Öljärstrands artikel ”När jag slutar känna, är det dags att byta jobb!” Om begravningsentreprenörers känsloregler och känslohantering” får vi genom en kvalitativ studie stifta bekantskap med just en sådan yrkesgrupp. Syftet med Öljärstrands artikel är att erhålla en fördjupad kunskap om yrket begravningsentreprenör och därmed bidra till att fylla en kunskapslucka inom arbetslivsforskningen i Sverige. Mer specifikt syftar studien till att fokusera känslohantering i begravningsentreprenörernas dagliga arbete med döda och de sörjande. I deras arbetsuppgifter ingår dels sådant som definieras som ”smutsigt arbete”, det vill säga att hantera döda kroppar, dels kommersiella arbetsuppgifter i form av försäljning av varor och tjänster samt omhändertagande arbetsuppgifter i samband med begravningar. Med utgångspunkt i en rad olika emotionsteorier visar Öljärstrand att begravningsentreprenörerna befinner sig i känslomässigt krävande arbetssituationer som resulterar i en rad olika känsloregler som exempelvis att visa empati och respekt samt att alltid ge kunden rätt. Känsloreglerna upprätthålls genom att begravningsentreprenörerna tillämpar strategier såsom att försöka styra sina tankar, fokusera på de praktiska göromålen och inte titta på de dödas ansikten. Artikeln bidrar till en intressant diskussion om hur olika emotionsregimer föreskriver olika typer av känslor och känslohantering hos begravningsentreprenörer; hur de ska förhålla sig till döden och till kunder samt hur detta hanteras och motiveras av dem själva.

I artikeln ”Digitalisering och arbets kvalitet: Två kvalitativa fallstudier inom svensk tillverkningsindustri” undersöker Roland Ahlstrand vilken betydelse digitalisering kan ha för innovationsfrämjande dimensioner av arbets kvalitet. Som innovationsfrämjande dimensioner identifieras lärande, autonomi, deltagande och anställningstrygghet. Det empiriska materialet består av intervjuer med 30 personer (i olika positioner) från två företag inom svensk flygindustri. Ahlstrand drar slutsatsen att ledningens val av innovationsstrategi påverkar arbets kvaliteten.

I essän ”Den första strejken och dess följdverkningar. Taylor får stå till svars inför landets folkvalda” skildrar Gunnela Westlander händelseförloppet i samband med ett försök med tidsstudier i amerikanska Watertown Arsenalns guteri, på 1910-talet. Frederick W Taylor (upphovsmannen till scientific management, som med tiden också har kallats taylorism) hävdade ofta i tal som skrift att införande av hans effektivitetssystem inte möttes av motstånd som strejk bland arbetarna. Westlander visar dock att det visst förekom strejk som reaktion på (delar av) införandet av scientific management, och specifikt hur gjutarnas kortvariga strejk på Watertown Arsenal fick långtgående konsekvenser.